

БӨЖ

ТАҚЫРЫБЫ:

*Эпителий тіндерінің шырышты
қабаттармен ағзалар құрамына қарай
мамандануы*

ЖОСПАР:

I. Кіріспе

II. Негізгі бөлім

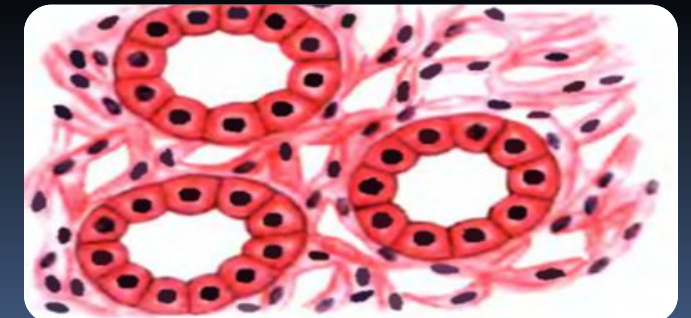
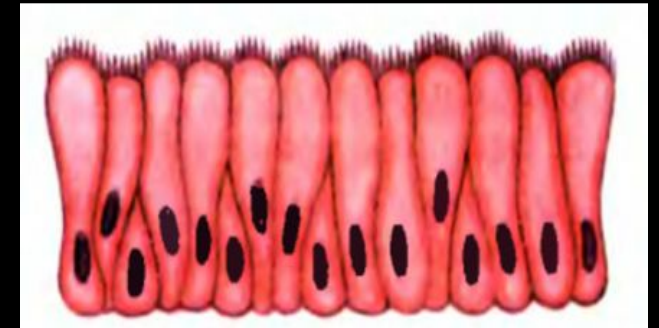
- 1. Эпителий тіндерінің функционалдық сипаттамалары.*
- 2. Эпителий тіндерінің жіктелуі.*
- 3. Жабынды эпителий.*
- 4. Безді эпителий.*

III. Қорытынды

IV. Пайдаланылған әдебиеттер

КІРІСПЕ:

Эпителий — жануар денесіндегі төрт ұлпаның бірі, қалған үшеуі дәнекер ұлпасы, бұлшықет ұлпасы және нерв ұлпасы. Эпителий ұлпалары ағзалар мен бүкіл денедегі қан тамырлардың сыртқы беттерінде тізіледі, сондай-ақ көптеген ішкі ағзалардағы қуыстардың ішкі беттерінде тізіледі. Бір мысал эпидермис - ол терінің ең сыртқы қабаты. Эпителий ұлпасы (epithelium), дененің сыртқы бетін, қуыс органдардың ішкі бетін (ішектің, асқазанның, қуықтың) және ағзаның секрет бездерін алып жатады.

-
-
- Эпителй тіндерінің жіктелуі
    - Безді эпителий
    - Жабынды эпителий

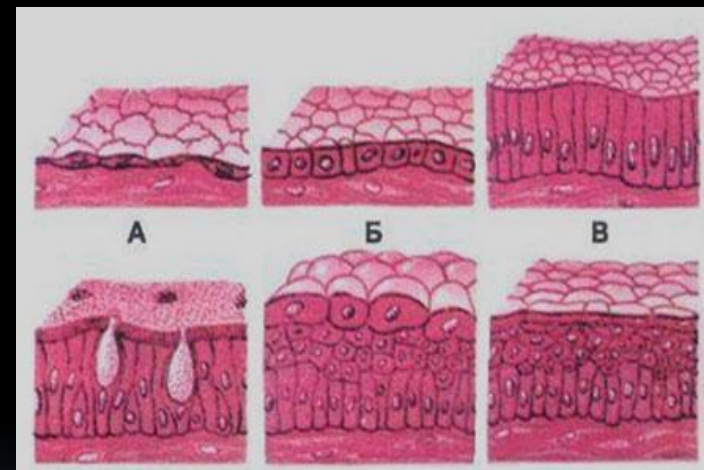
ЭПИТЕЛИЙЛЕРДІҢ ФУНКЦИЯЛАРЫ:

Эпителий тіндері организмде шекаралық орналасуына байланысты әр түрлі функцияларды атқарады:

- Барьерлік
- Қорғаныш
- Транспорттық
- Сіңіру
- Секреторлық
- Экскреторлық
- Рецепторлық

ЭПИТЕЛИЙ ТІНДЕРІНІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ СИПАТТАМАЛАРЫ:

- Жасушалар үздіксіз қабатты құрайды;
  - Базальді мембранада орналасады;
- Жасушааралық заты мен тамырлары жоқ;
- Жасушалары мен қабаттары полярлыққа ие ;
  - Эпителий жасушаларында цитокератин ақуыздарының әр түрлі типтерінен (эпителий маркерлері) аралық кератинді филаменттері болады;
- Эпителийдің қалпына келу қабілеттілігі жоғары;
- Эпителий барлық үш ұрық жапырақшасынан дамиды (эктодермалық, мезодермалық, энтодермалық эпителий).

- **Жабынды эпителийдің жіктелуі**

- **Бір қабатты:**

- Бір қатарлы

- Көп қатарлы

- **Көп қабатты:**

- Мүйізделетін

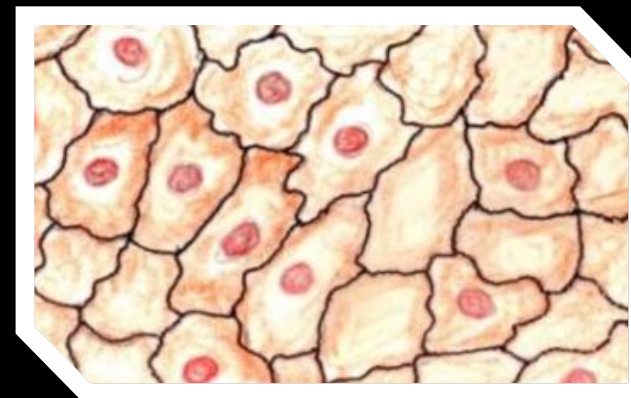
- Мүйізделмейтін

- Ауыспалы

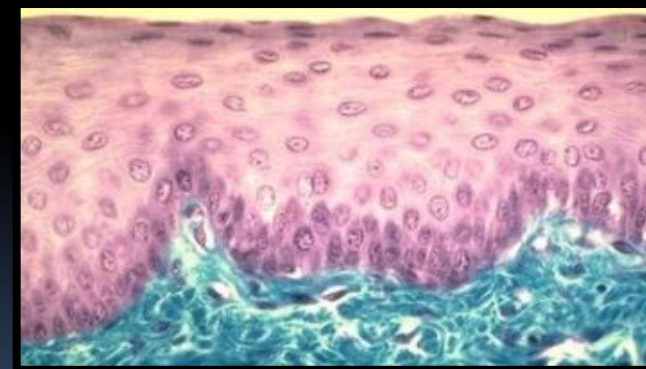

ЖАБЫНДЫ ЭПИТЕЛИЙ

секреттердің синтезделуін және бөлінуін қамтамасыз етеді.

Жабынды эпителий

Безді эпителий

БІР ҚАБАТТЫ ЭПИТЕЛИЙЛЕР:

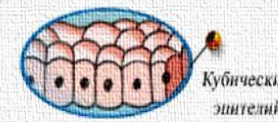
Бір қабатты, көп қатарлы және бір қатарлы болып бөлінеді. Бір қабатты, көп қатарлы эпителий жасушаларының пішіні бірдей куб, призма тәрізді немесе жалпақ, ядролары бір деңгейде орналасады (бір қатар құрайды). Бұл эпителий изоморфты деп аталады. Бір қабатты эпителий жасушаларының пішіні мен биіктігі әртүрлі болып та келеді, мұндай кезде олардың ядролары әртүрлі деңгейде орналасып, көп қатарлы немесе жалған көп қабатты эпителий түзеді.

Эпителиальная ткань (эпителий)

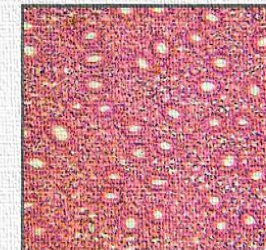
Однослойный эпителий

Плоский
эпителий

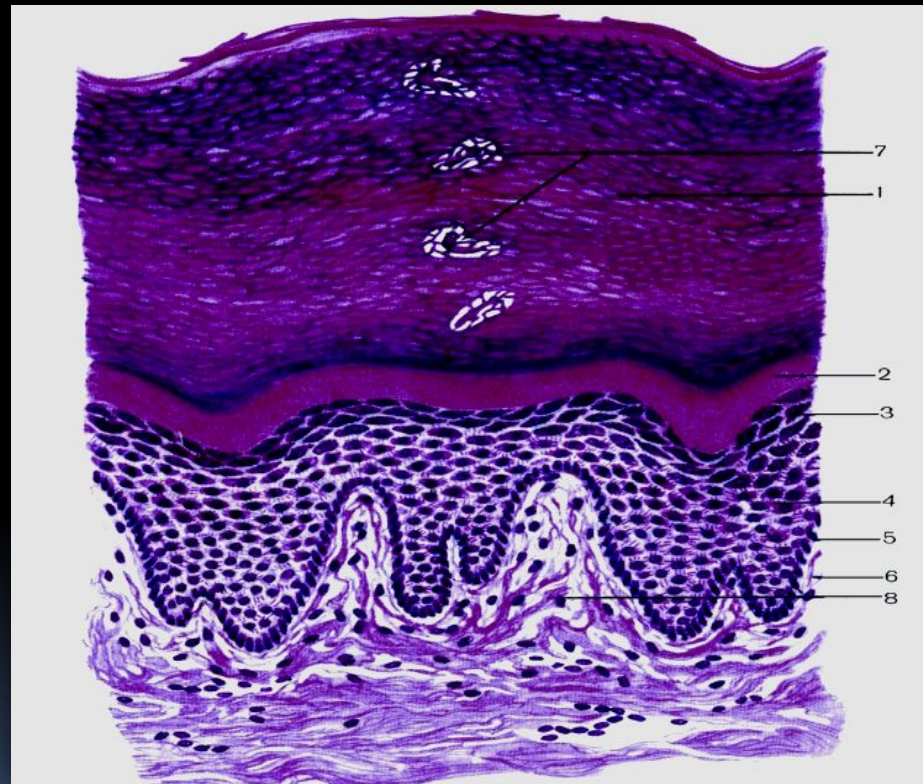

Кубический
эпителий

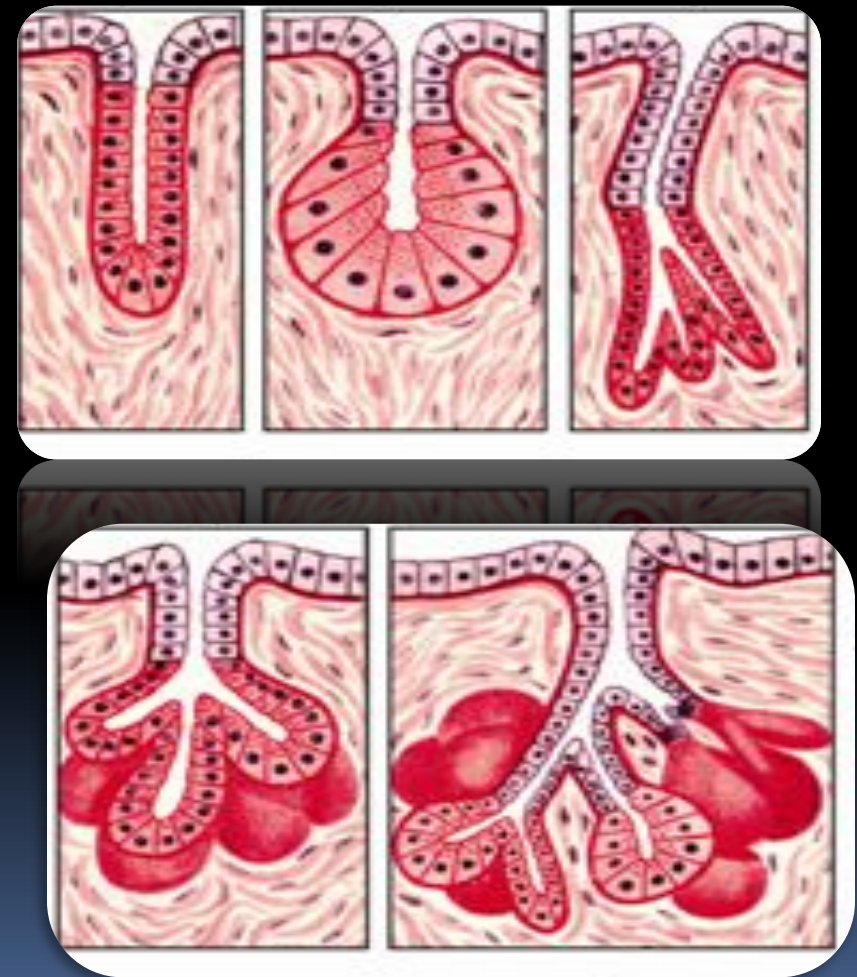
КӨП ҚАБАТТЫ ЭПИТЕЛИЙЛЕР:

Мүйізделген, мүйізделмеген және ауыспалы болып бөлінеді. Эпителийдің үстіңгі қабаты мүйзеліп түсіп отырады. Бұл мүйізделген түрі, ал мүйізделу процесі болмаса ол мүйізделмеген.

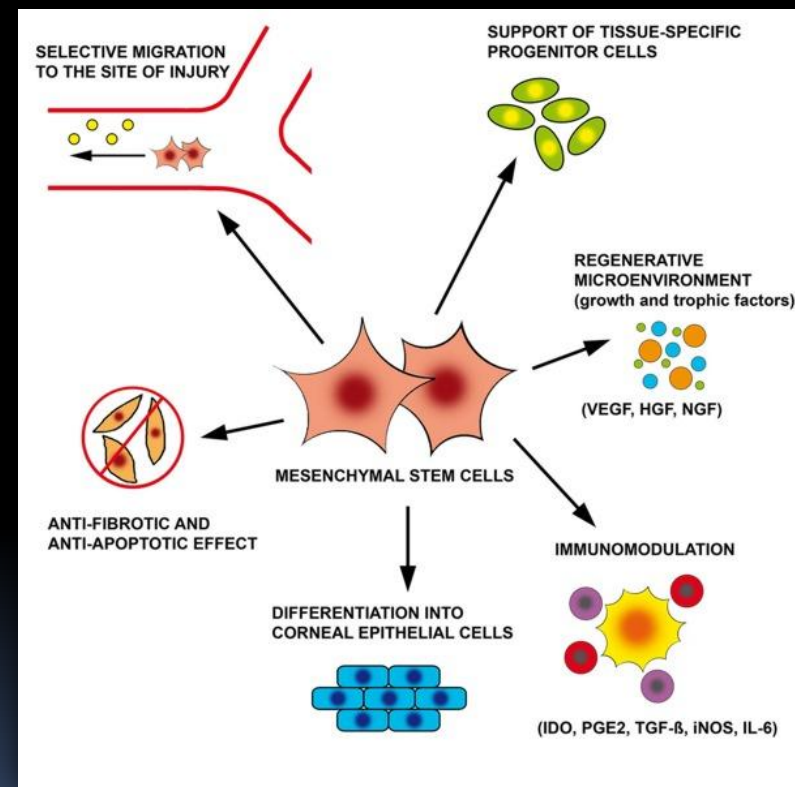
БЕЗДІ ЭПИТЕЛИЙ:

Көптеген бездерді түзіп, секретолы қызмет атқарып, арнайы өнім – секрет бөледі. Секрет аздадағы өтіп жатқан процесстерді реттеу үшін маңызды рөл атқарады. Безді эпителийдің жасушаларын glanduloциттер дейді. Олар базальды мембранаға бекінеді, секреторлық қызметіне байланысты пішіні әр түрлі болады. Ядролары ірі, тіпті

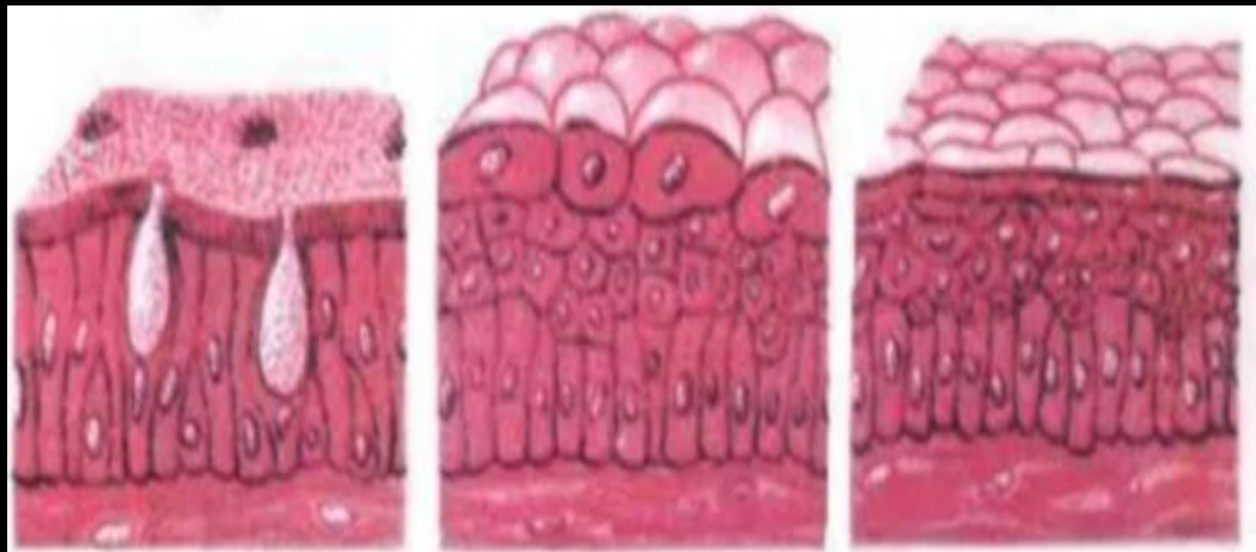

ЭПИТЕЛИЙ ЖАСУШАЛАРНЫҢ МАМАНДАНУЫ:

Ішкі мүшелердің эпителийлері ішкі ортаға түскен бөгде заттардан, ыстық шайдың немесе тағы басқалардың әсерінен қорғайды, мысалы ауыз қуысы арқылы асқазанға түскен ыстық сорпаның асқазан қабатын күйдірмеуі ішкі ортадағы эпителий жасушасының қызметінің дұрыс атқарылуынан.

Эпителіі тіндері өздерінің атқаратын қызметіне байланысты және де орналасуына байланысты маманданады. Яғни өздерінің қызметіне байланысты пішінін өзгертеді немесе безді эпителийлер секрет бөледі.

ҚОРЫТЫНДЫ:

Эпителий тіндері организмнің қорғаныш жасушалары болып табылады. Олар организмде әр түрлі қызмет атқарады, және әртүрлі пішінде болып келеді. Эпителий жасушалары организмді сыртқы ортадан бөліп тұрады және шектеу қызметін атқарады. Безді эпителийлер секрет бөлуге қатысса, жабын эпителийлері қорғаныш қызметін атқарады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

- *“ Гистология-1” II-бөлім С.А.Ажасев 32-73 бет*
- *“ Гистология, эмбриология және цитология” Ж.О. Аяпова, Алматы 2007ж. 50-бет.*
- *“ Цитология и общая гистология” В.Л.Быков, Санкт – Петербург 2000ж. 147-бет.*
- *“ Гистология, эмбриология и цитология” Ю.И.Афанесьева, Алматы 2002ж. 138-бет.*
- *Р.И. Юй, Р.Б. Абильдинов, Алматы 2012ж. 93-бет.*
- *Р.Б. Абильдинов, Ж.О. Аяпова, Алматы 2006ж. 38-бет.*